

והוציא מהם גרעיניהם, אפלו הכי לא נשתנית ברכתו, ומברך עליהם בורא פרי העץ ולבסוף ברכה מעין שלש. הגה ופלי זה הוא הדין בלשונערן (מא) הנקרא פאווידל"א ו מברכין עליהם בורא פרי העץ. (מב) ויש אומרים לברך עליהם י"ח שהכל (חומת הרשן סימן כט ובית יוסף בשם הטור), וטוב לחוש לכתחלה (מוג) לברך שהכל, אבל אם ברוך בורא פרי העץ י"ח (מד) יצא, כי כן נראה עקר: ח. פ"ד בש (מה) תזב מהתמרים מברך (מו) עליו ו"ו שהכל. וכן (מו) על זמשיקין היוצאין מכל מיני פרות חוץ מזיתים וענבים מברך שהכל: ט. (מח) סופי "ענבים שאין מתבשלין לעולם, וכן על י"ט הגובלות, שהם תמרים (מט) שבשלהם ושרפם החם ויבשו,

פ שם במקרא לה
צ חוספות שם ושאר
ר ספקים. ק שם במקרא
ר שם מ וכתב קפא.

באר היטב

דמי, דהבא הקלפה נופלת ובהמנצ"ו הקלפה מגוף הפרי וראוי לאכול אלא שאין טוב כל כך דגם תוף הפרי אינו טוב בלא תקון ותערכת צוקר, לכן לברך בורא פרי העץ, עין שם, וכן בתשובת פנים מאירות סימן סה הכריח המברך בורא פרי העץ דלא כפ"ו. ומצאתי ד"ש לברך שהכל על מנצ"ו מרקחין וכן נוהגין בכל מדינות ישמעאל, באר היטב אשר לפני וכן פסק בספר אליה רבה לברך שהכל על מנצ"ו מרקחין: י. שהכל. והו' דעת חרומת הרשן, והנינו דוקא בגוגרניות כגון פאווידל"א שנתבשלו ונמחו לגמרי, אבל בתמרים שנתמעכו לא פליג התרומת הדשן וסבירא לה פהמ"ב"ם המברך בורא פרי העץ, עין מגן אברהם ועלת תמרי: טו. יצא. ט"ז הארץ והעלה, דהמברך לכתחלה בורא פרי העץ על הפאווידל"א של פלוי"מ"ו או קירש"ו אין עליו חשש ושפיר עכ"י כיון שברכת בורא פרי העץ יש לה מעלה על ברכת שהכל, ובכל יום אנו נוהגין כשמתבשלין תפוחים עד שנתרסקו לגמרי שמברכין עליהם בורא פרי העץ וכמו שכתב סע"י יב, בין מבשלים וכו', ובתנאי הו"ו מרסקין על ידי הבשול ולית כאן בית מוחש ברכה לבשלה, עד כאן לשונו. והפ"ח פסק, דהמדרשק במעשי וברך על הפאווידל"א וכיוצא בו שהם מרסקים לגמרי בורא פרי האדמה, ואם ברוך בורא פרי העץ או שהכל יצא, עין שם, ועין יד אהרן מה שהקשה על הט"ו וענין בספר אליה רבה שהשיג על ט"ו בענין פאווידל"א ופסק כדעת רמ"א: טז. שהכל. דועה בעלמא הוא, דאין נקרא משקה אלא היוצא מהזיתים וענבים בלבד: יז. ענבים. ולא דמי לבסר בסע"י ב דמברכין עליו בורא פרי האדמה, שאני בסר דעומד לעשות ממנו משקה דאשמתי לטלוא דהנינו מן שמברכין עליו בורא פרי העץ הגוף משהם הכי דיו דמורדין אותו מעלה אחרת ומברכין בורא פרי האדמה, מה שאין כן בסופי ענבים שעומדים לעשות חמץ לכן מברכין שהכל: יח. הגובלות. עין יד אהרן שהאר"ך כזה:

שערי תשובה

לברך שהכל, ועין פיר אפרים מה שכתב פנה: (ור) שהכל. עין באר היטב, ועין בשו"ת פנסת הגדולה ובחשובותיו סימן סד מה שכתב פנה: (טז) הגובלות. עין בפנים מאירות חלק א סימן סה ובתקנות ספר חק יוסף ובשער אפרים סימן כג ובכר אפרים מה שכתב פנה:

י. שהכל. והו' דעת חרומת הרשן, והנינו דוקא בגוגרניות כגון פאווידל"א שנתבשלו ונמחו לגמרי, אבל בתמרים שנתמעכו לא פליג התרומת הדשן וסבירא לה פהמ"ב"ם המברך בורא פרי העץ, עין מגן אברהם ועלת תמרי: טו. יצא. ט"ז הארץ והעלה, דהמברך לכתחלה בורא פרי העץ על הפאווידל"א של פלוי"מ"ו או קירש"ו אין עליו חשש ושפיר עכ"י כיון שברכת בורא פרי העץ יש לה מעלה על ברכת שהכל, ובכל יום אנו נוהגין כשמתבשלין תפוחים עד שנתרסקו לגמרי שמברכין עליהם בורא פרי העץ וכמו שכתב סע"י יב, בין מבשלים וכו', ובתנאי הו"ו מרסקין על ידי הבשול ולית כאן בית מוחש ברכה לבשלה, עד כאן לשונו. והפ"ח פסק, דהמדרשק במעשי וברך על הפאווידל"א וכיוצא בו שהם מרסקים לגמרי בורא פרי האדמה, ואם ברוך בורא פרי העץ או שהכל יצא, עין שם, ועין יד אהרן מה שהקשה על הט"ו וענין בספר אליה רבה שהשיג על ט"ו בענין פאווידל"א ופסק כדעת רמ"א: טז. שהכל. דועה בעלמא הוא, דאין נקרא משקה אלא היוצא מהזיתים וענבים בלבד: יז. ענבים. ולא דמי לבסר בסע"י ב דמברכין עליו בורא פרי האדמה, שאני בסר דעומד לעשות ממנו משקה דאשמתי לטלוא דהנינו מן שמברכין עליו בורא פרי העץ הגוף משהם הכי דיו דמורדין אותו מעלה אחרת ומברכין בורא פרי האדמה, מה שאין כן בסופי ענבים שעומדים לעשות חמץ לכן מברכין שהכל: יח. הגובלות. עין יד אהרן שהאר"ך כזה:

משנה ברורה

(מא) הנקרא פאווידל"א. שעושים מגוגרניות ושאר מינים, שמוציאין גרעיניהן ומבשלין אותם מ"ה עד שהם נמוחו לגמרי: (מב) ויש אומרים לברך עליהם שהכל. כזה נחלקו האחרונים, מ"ה יש מהם שסוברים דה"ש אומרים לא פליג כי אם אפאווידל"א, משום שנמוחו לגמרי ולא נבר צורתן כלל, אבל בדין המחבר דמירי בתמרים שנתרסקו, שנבר פארן וצורתן אף כשמתרסקין לגמרי, מודו דמברך פרי העץ, מ"ה יש מהם שסוברים דה"ש אומרים פליג גם אדין המחבר, וסבירא להו דכיון דנתרסקו לגמרי מברך שהכל. ולדינא אין נפקא מנה בזה, דאף אם יניא דה"ש אומרים פליג גם אתמרים שנתרסקו, מ"ה מכל מקום להלכה קומא לן כדעת המחבר דה"ש אומרים פליג גם אדין המחבר, וישנא ברכתו, ורק בפאווידל"א שאבד כל צורתו ולא נבר כלל מה הוא, אז לכתחלה מברך שהכל, וכהכרעת הרמ"א, דבברכה זו יוצא על הכל בדיעבד ואכן לענין ברכה אחרונה אין צעה אי אחרמי לענין דברים שהוא משבצה מינים, וכדאיתא בסיון רח סע"י יג דברכת בורא נפשות רבות שאיכל גם פרי משבצת המינים וגם דבר שברכתו בורא נפשות רבות לפטר גם את זה ממה נפשך (פרי מגדים). ואם אין לו, נראה לי מ"ה שייכל לברך מעין שלש, כי פן משמע מלשון הרמ"א דתופס לעקר הדין שברכתו פרי העץ: (מוג) לברך שהכל. ועל כן מיני אגרו"ס וינגרע"ס ומאליני"ס וכיוצא בזה שפוחטין אותן ומברכין אותם בדבש וצוקער"י. מברכין עליהם שהכל, כיון שהם מרסקים ונמוחים לגמרי ואבד מהם צורתן, ובדיעבד אם ברוך עליהם ברכתו הראויה יצא: (מד) יצא. ואם רב דרך אכילת אותן פרות הוא מ"ה על ידי רסוק, אף לכתחלה מברך ברכתו הראויה, בין לענין פרי העץ או פרי האדמה, כגון מאכל שמבשלין מדלועין, שקורין קורב"ס' וכן אינגרע"ר' ושאר'י בשמים שחוקים שאוכלין עם צוקער. מברכין בורא פרי האדמה. ועין לקמן סימן רח סע"י ח בהג"ה מדינים אלו: ח (מה) תזב מהתמרים. והוא הדין מ"ה מיוצא על ידי כתישה וסחיטה: (מו) עליו שהכל. דמה דכתיב בתורה, וזית שמן וירקש הנינו תמרים היוצא מקו דבש, אבל דבש גופא זעה בעלמא הוא ואינו בכלל פרי: (מו) על משקין היוצאין וכו'. כגון מין תפוחים וכהאי גוונא מ"ה מין אי אתרמי שיעצא מאליהן ויבין שיעצא על ידי כתישה מ"ה וסחיטה שהכל, דועה בעלמא הוא, דאין נקרא משקה אלא היוצא מן הזיתים וקענבים בלבד: ט (מח) סופי ענבים. הנינו, מ"ה ענבים הנמצאים בגפנים בימות החורף, שאין מתבשלין לעולם ועושים מהם חמץ: (מט) שבשלהם ושרפם וכו'. הנינו, שעל ידי שרפת החם נתבשלו ונתבשלו ונתבשלו [רש"י]. וישארי מפרשים פרשו, דגובלות הנינו מין תמרים שאין מתבשלין

באר הלכה

שלו, וכיון דכל אלו מוכח מהם כהדיא דאפלו נתרסקו לגמרי לא נשתנית ברכתן, כדאיתא נקטינן פן לדינא, ובפרט דהאליה רבה מצדד דגם רש"י מודה כדאיתא להרמב"ם, ומה שכתבנו במשנה ברורה, ורק בפאווידל"א וכו', אף דה"ש דעתו לדינא דאפלו לכתחלה יכול לברך בורא פרי העץ, הלכיוש והפגן אברהם והאליה רבה והגר"ז וחי' אדם כלם החזיקו לדינא כפסק הרמ"א דאם נמוח לגמרי ולא נבר צורתו כלל לברך שהכל ונראויהו של הט"ו כבר דחהו האחרונים, עין בה אה"ן ונתיי' שלום). ומצאתי להרא"ה בחדושיו על הר"ף שכתב גם כן דאם נתרסק כל כך עד שעברה צורתן מברך שהכל וכן מוכח מאבותיהם המוכח במגן אברהם בסיון יח סע"י קצ"ט ע"ש, והגם דמסתברא בפשיטות דהרא"ה סובר כן כעקר הדין, מכל מקום אין לזה מדברי הרמ"א שהחליט דנראה לו לעקר דאם ברוך בורא פרי העץ יצא:

ט (מח) סופי ענבים. הנינו, מ"ה ענבים הנמצאים בגפנים בימות החורף, שאין מתבשלין לעולם ועושים מהם חמץ: (מט) שבשלהם ושרפם וכו'. הנינו, שעל ידי שרפת החם נתבשלו ונתבשלו ונתבשלו [רש"י]. וישארי מפרשים פרשו, דגובלות הנינו מין תמרים שאין מתבשלין

שהוא משבצה מינים, וכדאיתא בסיון רח סע"י יג דברכת בורא נפשות רבות שאיכל גם פרי משבצת המינים וגם דבר שברכתו בורא נפשות רבות לפטר גם את זה ממה נפשך (פרי מגדים). ואם אין לו, נראה לי מ"ה שייכל לברך מעין שלש, כי פן משמע מלשון הרמ"א דתופס לעקר הדין שברכתו פרי העץ: (מוג) לברך שהכל. ועל כן מיני אגרו"ס וינגרע"ס ומאליני"ס וכיוצא בזה שפוחטין אותן ומברכין אותם בדבש וצוקער"י. מברכין עליהם שהכל, כיון שהם מרסקים ונמוחים לגמרי ואבד מהם צורתן, ובדיעבד אם ברוך עליהם ברכתו הראויה יצא: (מד) יצא. ואם רב דרך אכילת אותן פרות הוא מ"ה על ידי רסוק, אף לכתחלה מברך ברכתו הראויה, בין לענין פרי העץ או פרי האדמה, כגון מאכל שמבשלין מדלועין, שקורין קורב"ס' וכן אינגרע"ר' ושאר'י בשמים שחוקים שאוכלין עם צוקער. מברכין בורא פרי האדמה. ועין לקמן סימן רח סע"י ח בהג"ה מדינים אלו: ח (מה) תזב מהתמרים. והוא הדין מ"ה מיוצא על ידי כתישה וסחיטה: (מו) עליו שהכל. דמה דכתיב בתורה, וזית שמן וירקש הנינו תמרים היוצא מקו דבש, אבל דבש גופא זעה בעלמא הוא ואינו בכלל פרי: (מו) על משקין היוצאין וכו'. כגון מין תפוחים וכהאי גוונא מ"ה מין אי אתרמי שיעצא מאליהן ויבין שיעצא על ידי כתישה מ"ה וסחיטה שהכל, דועה בעלמא הוא, דאין נקרא משקה אלא היוצא מן הזיתים וקענבים בלבד: ט (מח) סופי ענבים. הנינו, מ"ה ענבים הנמצאים בגפנים בימות החורף, שאין מתבשלין לעולם ועושים מהם חמץ: (מט) שבשלהם ושרפם וכו'. הנינו, שעל ידי שרפת החם נתבשלו ונתבשלו ונתבשלו [רש"י]. וישארי מפרשים פרשו, דגובלות הנינו מין תמרים שאין מתבשלין

שער החזיון

מברך שהכל, וכן סמס המסופר לקמן סימן רח סע"י ג, עין שם פרי מגדים והגר"א, ואפשר דרק משום ספקא סמס הכי, ובברכת שהכל כדאיתא בנתיב יצא. אחר פה מצאתי שפן זמב במאמר מרדכי, ונקרא מנה לענין יעקב, וקרוי עין: ט (מה) נתיב יצא: טו. מגן אברהם: נז. חזקוני וחוספות ובני חזקוני וחוספי' תרא"ש ואור' זיוע' גלשם ובני חזקוני ור"ש פרק א דרפאי וטור לקמן סימן רח, וכן חסדים תגר"א לדינא, ומשמע לכאורה מנה דלפי זה, דין השלחן ערוך שהוא לפרוש רש"י אינו מקרע לדינא, ובתנאי רבה כתב דשניהם אמת וכן פתח ספית מאיר, וכאמת רש"י לאו מידעה הוא פנה, דגם ריא"ו פרש כן וכן בתוספות רבנו יחי' וסחיטה, דעת הרשב"א דמברכין על מימי סחיטתן כמותן, אבל לדעת הרא"ש ככל גונו

ז מה. חרומת הרשן ומגן אברהם: מו. לבוש ומגן אברהם ואליה רבה: מז. שו"ת פנסת הגדולה ועלת תמרי ולחם חמדות ונחלת צבי והגר"א, וכן מוכח בבית יוסף וחרומת הרשן: מח. עין באור הלכה (ואת יא): מט. אף דבפרי מגדים נשאר פנה בצירוף עין, הנואה לעניית דעתו כמתני: נ. מאמר מרדכי ונשמע אדם בכלל נא: נא. הגר"ז וחי' אדם וכן משמע בחרומת הרשן סימן כט: ח (ב) עין בית יוסף ורש"י והגר"א: נג. פן מוכח מפרות יוסף ורש"י ואם שנה הפרות פנים וקלט בשים עצם הפרות יקראו בסע"י י' ועין לקמן סימן רח סע"י קטן ו כגון אברהם ובמשנה ברורה שם: נד. ואותן פרות שרב אכלתן הוא על ידי סחיטה, דעת הרשב"א דמברכין על מימי סחיטתן כמותן, אבל לדעת הרא"ש ככל גונו